

Marktintroducties in Nederland: E.H. Krelage en Zoon

De afgelopen afleveringen stonden in het teken van het ontdekken en beschrijven van planten en bolgewassen in het bijzonder. Nu de andere kant van deze medaille: de introductie van de planten in de Nederlandse bollencultuur. Dit aan de hand van enkele bijzondere bedrijven die hun stempel hebben gedrukt op introductie van nieuwe planten. Het derde bedrijf is E.H. Krelage en Zoon uit Haarlem.

Tulipa 'Philippe de Comines' werd door E.H. Krelage geïntroduceerd

Tekst en foto: Peter Knippels

Haarlem mag zich voor en na de Tulpenmanie van 1636-1637 decennia lang de bloembollenstad van Nederland noemen. In de loop van de 19e eeuw komt hierin verandering. In 1899 zijn in Haarlem nog 36 professionele bollentelers actief met een totaal areaal van 24 ha. In dit jaar telen in Noord-Holland 513 telers 588 ha bollen en in Zuid-Holland 1.344 telers 947 ha. Hierbij de opmerking dat Haarlemse telers ook buiten hun woonplaats telen. Zo teelt Voorhelm Schneevoogt al in 1808 tulpen en anemonen in Bloemendaal en Overveen en hyacinten en trosnarcissen in Noordwijk. In 1912 worden er in Haarlem 15,5 ha bollen geteeld, ten opzichte van 3.879 ha landelijk. Onderverdeeld naar de gewassen voor Haarlem 2,2 ha hyacinten (629 ha), 6,7 ha tulpen (1.907 ha), 2,2 ha narcissen (697 ha) en 4,4 ha bijgoed (556 ha). Tussen haakjes de landelijke arealen. Het doek voor Haarlem als bollenteeltplaats valt definitief in het begin van de 20e eeuw. Hiermee verdwijnen ook verschillende bedrijven.

IMMENS SORTIMENT

Het verhaal van E.H. Krelage en Zoon uit Haarlem mag bekend worden verondersteld. Opggericht in 1811 door Ernst Heinrich (1786-1855), opgevolgd door zijn zoon Jacob Heinrich (1824-1901), die wordt opgevolgd door zijn zoon Ernst Heinrich (1869-1956). Deze laatste beëindigt het bedrijf rond 1925.

E.H. Krelage en Zoon verzamelt, teelt, veredelt en verhandelt een grote diversiteit aan bolgewassen en vaste planten. Het bedrijf zendt met grote regelmaat planten en bloemen in voor de maandelijke 'Vergadering der Vaste Commissiën' in Artis in Amsterdam, georganiseerd door de toenmalige Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde. De inzending van het bedrijf op 8 juni 1898 geeft een beeld van de diversiteit die het bedrijf teelt: *Acalypha* 'Sandersi', *Kniphofia ensifolia*, *Calochortus maweanus* 'Major', *C. purdyi*, *C. 'fragrans'*, *C. 'lilacinum'*, *C. albus*, *C. amoënus*, *C. benthami* en *C. pulchellus*, *Triteleia grandiflora* var. *howelli*, *Zantedeschia aethiopica* var. *candidissima*, *Iris nigricans*, *I. susiana* en *I. cristata*, *Tulipa sprengeri*, *Arum crini-*

tum, *Aster alpinus*, *Zephyranthes verecanda*, *Dodecatheon meandria album* en *D. 'elegans'*, *Trollius 'Gibsoni'*, *Sprekelia formosissima*, *Allium nutans*, *A. oreophilum*, *A. stipitatum*, *A. acuminatum* en *A. azureum*, *Homeria collina*, *Moraea glaucopsis* en *M. sisyrinchium*, *Lilium tenuifolium* en *L. pyrenaicum*, *Hemerocallis graminea*, enkele en dubbele *Anemone the Bridge*, verder 69 verschillende *Iris*-soorten en -variëteiten, meerdere *Papaver*-verscheidenheden, 20 verschillende dubbele *Amenone* en 39 verschillende Schotse, Perzische en Turkse ranonkels (*Ranunculus asiaticus*).

LOFTROMPET

E.H. Krelage en Zoon veredelt onder andere narcissen, met als één van de aanwinsten 'Mrs. Ernst H. Krelage'. In *The Daffodil Year Book 1913* van de RHS wordt een aantal Nederlandse narcissencultivars genoemd. Eén daarvan is 'Mrs. Ernst H. Krelage', waarover het volgende wordt geschreven: 'Mrs. Ernst H. Krelage is een buitengewoon fraaie witte trompetnarcis van goede proportie en groote fraaiheid. Zij werd gewonnen door de firma E.H. Krelage en Zoon te Haarlem en in 1912 in Engeland op de tentoonstelling van de Royal Horticultural Society voor het eerst geëxposeerd. Dit jaar kwam zij voor in de "lovely exhibit" van 12 trompet-verscheidenheden van de firma E.H. Krelage. In 1913 verwerfde zij eveneens de zeldzame onderscheiding van een First Class Certificate der Royal Horticultural Society'. In 1914 valt de cultivar in de prijzen tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van de Midland Daffodil Society in Birmingham. De narcis wordt uitgeroepen tot beste witte trompetnarcis en de 'White Daffodil Trophy' wordt toegekend.

VEEL VAN HOREN

E.H. Krelage en Zoon showt iedere zomer en najaar nieuwe gladiolen en dahliarassen. In 1890 wordt de nieuwe gladiolencultivar 'Koningin Wilhelmina' bekroond met het Getuigingschrift 1ste klasse. 'Deze rijk bloeiende gladiool heeft zachtroze bloemen met prachtige karmozijne vlekken'. In 1919 wordt de nieuwe cactusdahlia 'Mrs. Krelage' geshowd. In het Weekblad voor Bloembollencultuur wordt het volgende over deze dahlia geschreven: 'een der beste tuin-cactus dahlias', 'de bloemen zijn zeer groot, zuiver wit, goed gevormd en ijzersterke stengels' en 'In de nabije toekomst zullen we hiervan nog wel meer hooren!'